

IN MEMORIAM

В ПАМ'ЯТЬ ПРО ВИДАТНОГО МАКЕДОНСЬКОГО МИСТЕЦТВОЗНАВЦЯ

Оксана Микитенко

доктор філологічних наук, провідний науковий співробітник Інституту мистецтвознавства, фольклористики та етнології ім. М. Т. Рильського
вул. Володимирська, 54, Київ, 01030, Україна
Mukutenko_OO@nas.gov.ua

Oksana Mykytenko

Doctor of Physical Sciences, Leading Researcher of
Rylsky Institute of Art Studies, Folklore and Ethnology
Volodimirska St., 54 Kyiv, 01030, Ukraine
Mukutenko_OO@nas.gov.ua

28 листопада 2018 р. на 87 році перестало битися серце академіка Македонської академії наук і мистецтв Блаже Ристовського. Пішов у вічність справжній син Республіки Македонії та великий друг України – голова Комісії з питань македонсько-українського співробітництва, започаткованого на початку 2000-х рр. в межах Договору про дружбу і співробітництво між Україною та Республікою Македонія та Договором про співпрацю між академіями обох країн, знаний державний і культурний діяч, видатний науковець-славіст, історик, етнолог і фольклорист. Блаже Ристовський був одним із ініціаторів наукового співробітництва між Македонською академією наук і мистецтв та Національною академією наук України, виступав редактором Українсько-македонського збірника за результатами двосторонніх наукових зустрічей (1–6 тт.). У його доробку понад 900 наукових праць, виданих як у Македонії, так і за її межами.

Народився Блаже Ристовський 21 березня 1931 р. у с. Гарниково. Закінчив Філософський факультет університету у Скоп'є, захистив докторську дисертацію на тему «Крсте Мисирков – життя і справа» (1965). Б. Ристовський був директором Інституту фольклору у Скоп'є (1966–1977 рр.); очолював групу з проблем культурної історії та відділ балканознавства Інституту національної історії МАНМ (1977–1991 рр.); був заступником голови першого Уряду незалежної Республіки Македонії (1991–1992 рр.); науковим радником в Інституті старослов'янської культури (1993–1995 рр.); науковим секретарем МАНМ (1999–2002), секретарем Відділення з лінгвістики та літературознавства (2011–2015). Був головою редколегії Македонської енциклопедії, членом редколегії багатьох періодичних видань у Македонії та за кордоном, організатором численних наукових заходів – конференцій, зібрань, симпозіумів. Очолював Спілку фольклористів Македонії, Союз спілок фольклористів колишньої Югославії, був заступником голови Комітету з проведення Балканського фольклорного фестивалю в м. Охрид (1967), членом Республіканської комісії з культурних зв'язків із закордоном, головою Ради філософсько-історичного факультету у м. Скоп'є. Почесний член Спілки письменників Македонії.

З Інститутом мистецтвознавства, фольклористики та етнології ім. М. Т. Рильського НАН України Б. Ристовського пов'язували десятиліття плідної співпраці і широкі дружби.

Він неодноразово бував у Києві і завжди був дорогим гостем у стінах ІМФЕ ім. М. Т. Рильського НАН України. У травні 2010 р. Б. Ристовський взяв участь у презентації спецвипуску журналу «Народна творчість та етнологія» (№ 3, 2009) (головний редактор академік НАН України Г. А. Скрипник), присвяченого македонській фольклористиці та етнології. Видання дало можливість ознайомитися з актуальними проблемами сучасної македонської фольклористики та етнології, розкрило нові перспективні напрями наукового

співробітництва у галузі народознавства, стало результатом творчої співпраці між ІМФЕ ім. М. Т. Рильського НАН України та Інститутом фольклору ім. Марка Цепенкова (Скоп'є, Македонія). Б. Ристовський як координатор і один з авторів спецвипуску, спрямував увагу на найбільш актуальні проблеми наукового аналізу – питання вивчення македонської національної ідентичності на рівні мови, народної культури, міжетнічних стосунків, що завжди перебували у центрі його уваги.

Увага Б. Ристовського до України і до питань української історії та культури не випадкова. Займаючись питаннями македонської історичної свідомості в історичному та сучасному контекстах, науковець завжди наголошував на паралелях у розвитку і становленню історичної свідомості українського і македонського народів, аналогіях на шляху до здобуття національної незалежності в Україні та Македонії. Усебічне дослідження діяльності національних діячів ХІХ–ХХ ст., у першу чергу К. Мисиркова, дозволило Б. Ристовському зробити висновок, що Крсте Мисирков – засновник македонської національно-історичної науки, ідеолог македонського національного розвитку та кодифікатор сучасної македонської літературної мови – відіграв таку саму роль у македонській культурі, як Тарас Шевченко в українській, і його діяльність на македонському ґрунті повністю відповідає шевченковій епосі відродження в Україні.

Сам Б. Ристовський завжди порушував у своїй науковій діяльності найгостріші проблеми. Головною метою для нього було вивчення становлення та розвитку історичної думки македонців, всебічний аналіз «історичної свідомості македонців» як чинника національної ідентичності і передумови створення сучасної держави. Саме академік Б. Ристовський порушив необхідність простежити цілісний розвиток національної свідомості македонського народу упродовж усього періоду історичного розвитку, спираючись на різні джерела, зокрема й на усну народну традицію.

Непростий період становлення наукової фольклористичної школи у Македонії був пов'язаний, як і у інших слов'янських країнах, із містифікаціями народної творчості. Проблема автентичності фольклору, зокрема у зібраннях М. Цепенкова, також стала предметом уваги Б. Ристовського-науковця.

Етапи становлення національної македонської думки детально, на широкому фактичному, переважно архівному матеріалі, на історичному тлі всебічно вивчав Б. Ристовський. У його працях простежено також довгий і непростий шлях становлення македонської національної школи етнології і фольклористики. Цьому питанню він присвятив увагу, зокрема, і як керівник Інституту фольклору ім. Марка Цепенкова у Скоп'є. Блаже Ристовський очолював цей інститут понад десять років – з 1966 по 1977 р. Саме при його керівництві, починаючи з 1969 р., Інститут кожні два роки проводив Міжнародний симпозіум з балканського фольклору, учасниками якого були і українські науковці – співробітники ІМФЕ ім. М. Т. Рильського НАН України, широко розгорнув видавничу діяльність, зокрема з 1968 р. Інститут фольклору почав регулярно видавати свій друкований орган – збірник «Македонски фольклор», де друкувалися п'ятьма мовами і матеріали Симпозіуму.

На численних міжнародних конференціях, славістичних конгресах, симпозіумах тощо академік Б. Ристовський неодмінно відстоював – часто у гострих дискусіях – питання македонської культурної, історичної, національної ідентичності, його праці сприяли утвердженню македонської фольклористичної та етнографічної думки. У спільній діяльності науковців наших країн Б. Ристовський вбачав запоруку розвитку плідних двосторонніх українсько-македонських наукових взаємин, наголошуючи, що співробітництво між Інститутом фольклору ім. М. Цепенкова та ІМФЕ ім. М. Рильського НАН України має півкілометрову історію і особливо поглибилося у часи незалежності, у межах наукового співробітництва між МАНМ та НАН України.

Людина високого авторитету, Б. Ристовський завжди був щирим, доброзичливим, мудрим співрозмовником для всіх, хто мав радість з ним дружити і спілкуватися. Таким він залишиться у нашій пам'яті і у нашому серці.

Вічна Вам пам'ять!

Інформація надійшла у редакцію 1.05.2019 р.